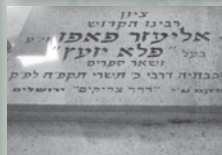
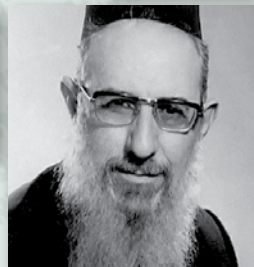
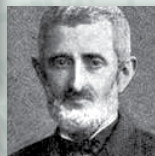
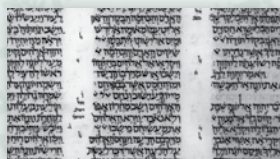

הַחֶכֶם הַיּוֹמִי

שבת הלבשה

כל ישראל חברים
ALLIANCE ISRAËLITE UNIVERSELLE

**אפתח פי כשיר ובניב שפה ברורה
לכבוד מצות הלבשה מפנינים יקרה
מצות ה' ברה.**

פיוט פתיחה לשירת ההלבשה, אומיר המאה ה-19

מופיע בכתבי יד ונדפס בספר צדקה לחיים לחכם חיים פאלאג'י, אומיר, תרי"ב (1852)

”וְהַמְשַׁלְלִים יִזְהָרוּ כְּזֶהֱרָהָרְקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי הָרָבִים כְּפִכּוֹכִים לְעוֹלָם וָעֶד” (דניאל יב, ג)

- רבותינו בתלמוד דרשו מי הם מצדיקי הרבים, שעליהם נאמר שאורם זוהר ככוכבים לעולם ועד. יש שדרשו שמצדיקי הרבים - אלו גבאי צדקה, שמכתתים את רגליהם מדלת לדלת ואוספים פרוטה לפרוטה לטובת העניים. ויש שדרשו שמצדיקי הרבים - אלו מלמדי התינוקות, שמלמדים ומחנכים אותם בדרך טובה. (בבא בתרא דף ח ע”ב ופירוש רש”י שם)

בשתי הדרכים הללו, דרך הצדקה ודרך החינוך, בחרנו להעמיק את לימודנו סביב מנהג קדמון שנהגו אבותינו - שבת הלבשה.

ראשיתו של המנהג בעיר שאלוניקי. שם, עשרות שנים בודדות לאחר החורבן שפקד את קהילות ספרד ופורטוגל, התפתחה תעשיית בדים חובקת עולם. היהודים שהגיעו חסרי כל לעיר, בנו קהילה עשירה ומפוארת שבמרכזה עמד תלמוד התורה הגדול. תלמוד התורה שבו למדו אלפי תלמידים, היה העורק הפועם של הקהילה. פעם בשנה, בשבת חנוכה, היו מתאספים בתלמוד התורה חברי הקהילה לחזות בבדים הצבעוניים ובתלבושות המפוארות שהיו מקור גאווה של הקהילה. החגיגה הגדולה סימלה עבורם כי נצח ישראל לא ישקר. היא סיפרה את הסיפור שלהם, איך מגורשים וחסרי כל הם הצליחו לבנות בעשר אצבעות את תעשיית הבדים והתלבושות הגדולה ביותר בעולם.

ובסוף החגיגה הגדולה, התלבושות נמסרו לתלמידים. ובמוסרם את התלבושות לדור ההמשך הם הביעו את מורשתם ותפילתם. שנהיה אנחנו, וצאצאנו, וצאצאי צאצאינו, כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה.

הבדים שיוצרו בקהילת שאלוניקי נשלחו לכל העולם. ויחד עם הבדים מנהג ההלבשה ומשמעותו הרוחנית נדדו לקהילות העולם. ובכך החלו לחגוג ‘שבת הלבשה’ בתורכיה, בצפון אפריקה ובארץ ישראל. ובכל עיר ועיר, קהילה וקהילה, חגגו בשמחה את לימוד התורה, ואספו הלבשות וצדקה לטובת התלמידים.

וכך אנו, יחד עם המנהג, ננדוד בתוך הלימוד לקהילות השונות ולדרך שבה ציינו את שבת ההלבשה בכל קהילה.

נפתח בערב השבת, בלימוד תורת ההלבשה ומעלותיה. באשמורת הבוקר נקום יחד לפייט ולשורר לכבודה של תורה ולכבוד המצווה הגדולה. יחד נלמד מדרשותיהם של רבותינו שפיארו את אותה השבת. ולא דרשה אחת בלבד היו עושים אלא הוסיפו על הראשונים ונהגו בשבת ההלבשה לדרוש פעמיים - אחת בבוקר ואחת בערב, מפני גודל המצווה וחשיבותה.

יחד נטייל עם גבאי הצדקה בחלוקת ההלבשה ונפגוש בתלמידים המאושרים, תינוקות של בית רבן, שזכו מידי שנה בשנה לקבל תלבושות חדשות.

את הלימוד ילווה פס-קול של שירת ההלבשה - בתי הפיוט שהיה פותח וסוגר את השבת. ויחד עם מדרשי חז"ל בנושאי צדקה, ועם פסוקים מנבואתו של ישעיהו, ננסה לחוות את החגיגות ולחוש את עוצמתו של המנהג העתיק.

בשולי הדברים מבקש אני להזכיר את אם סבתי, חיה בת ר' יהונתן נ"ע, שנולדה בנר שני של חנוכה תרצ"ב. התורה והחינוך היו נר לרגלה. במהלך חייה הייתה מכתת את רגליה בין בתי הספר השונים והתנדבה לסייע לתינוקות של בית רבן ללמוד לקרוא. "פִּיָּה פְּתָחָה בְּחֶכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה" סבלנותה ונועם הליכותיה גידלו דור של אוהבי ספר ואוהבי אדם. נלב"ע ביום כ' טבת תשפ"א. זיכרונותי הרבים מאהבתה הותירו בי רושם עמוק. יהיו תורות החסד בחוברת זו לעילוי נשמתה.

איתי קופר

יום רצון לה'

ישעיה נח, ה

תורת ההלבשה

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

קדשנו במוצותיו וצונו א-ל נעלם
הוא א-להים חיים ומלך עולם
להלביש ערומים וא-ל ישוב דך נכלם
כי תראה ערום וכיסתו ומבשרך אל תתעלם

פיוט פתיחה לשירת ההלבשה, אומיר המאה ה-19

מהו שכתוב: "אַחֲרֵי ה' אֵל-לֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ"?
וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה?! והלא כבר נאמר:
"כִּי ה' אֵל-לֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכֶלֶת הוּא!"
אלא להלך אחר מדותיו של הקדוש ברוך הוא - מה הוא
מלביש ערומים, שכתוב: "וַיַּעַשׂ ה' אֵל-לֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ
כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם", אף אתה הלבש ערומים.

תרגום, תלמוד בבלי, מסכת סוטה, דף יד, עמוד א

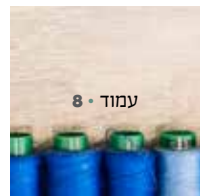
דורש על תפארתה של ההלבשה ועל סדר יום השבת.

שבכל מדינה ומדינה אשר ישראל שמה ישבו, אם מעט ואם הרבה, זה דרכם, שחוק לעשות כדת היום אחת בשנה הלבשה לתינוקות של בית רבן, בגילה ובצהלה. ואת היותר בעירנו זאת עיר גדולה של חכמים ושל סופרים, מרבים בשמחה של מצווה להביא לבית הכנסת את הבגדים בקול שרים ושרות. ותולים אותם בכותלי בית הכנסת למען יראו אותם כל העם וישישו בשמחה. והיום הזה שבת לה' זכה לשם בשם שבת הלבשה. ...ועוד זאת לטובה עין רואה שביום שבת קודש הלזה כמעט כולו מוקדש לשם שמים.

ומאז הבקר לראש אשמורות משכימין יחידי העירה, השם ישמרם ויצילם, לבוא לבית הכנסת הלזה אשר מונחים ועומדים אלה הבגדים לשורר בקול נעים. הנה זה בא ותלמודו בידו מאשר חננו ה'. ויהי בעלות השחר כל העם רצים לדבר מצווה להתפלל תפילת ותיקין כדי למהר לבא להטות און לשמוע הדרשה מאת הרב ומרביץ תורה קודם הוצאת ספר תורה. וכמעשה עושים גם בתפילת המנחה, וכמעט אין להם מנוחה ביום שבת קודש הלזה וכל היום נקדש בצדקה.

חכם רפאל פנחס יהושע די שיגורה, אות לישועה, דרוש ב לשבת הלבשה, דף עה, ע"א, אומיר תרל"ה (1875)

אומיר, תורכיה - ירושלים, ישראל נפטר א' אדר תרי"א (1851)

מלמד על תפארת מצוות ההלבשה ורבוי מעלותיה.

ידוע הדבר ומפורסם הענין גודל מצוות הצדקה כי רבה היא ומה גם מצווה זו של הלבשת עניים הנעשה בקרב ישראל מדי שנה בשנה שהיא נעשית עם עמילי תורה ותינוקות של בית רבן שהוא הבל שאין בו חטא שהעולם מתקיים בו ואם ישב האדם לפני הספר יקר תפארת המצווה זו ורבוי מעליותיה אין די באר.

חכם שלמה חכים, כסא שלמה, דרוש י' להלבשה, דף מ"ו, עמ' א, שאלוניקי תר"ז (1847)

אומיר, תורכיה, נפטר ביא' סיון תקצ"ח (1838)

מלמד אף שבידו לתת כולה לבדו, יערבב חלקו עם חלק כולם.

כשגובים לעניין מצווה שהוא לפדיון שבויים או להציל עניים או לעשות הלבשה לתינוקות של בית רבן, וצריך לאותה מצווה מאה אריות. אפשר שימצא אדם אחד, שיש לו יכולת לעשות אותה מצווה לבדו, משום שהוא עשיר ונדיב, ויש לו לב טוב, אף על פי כן אינו עושה אותה. ורוצה שכולם יתנו חלקם, ולערבב חלקו עם חלק כולם, כדי שיהיה צדקתו בסתר, שהיא המעלה הגדולה מכולם בעניין הצדקה.

משום שכיון שערבו המעות יחד, אף על פי שנתן הצדקה בפרהסיה, נקראת 'בסתר', משום שכל עני ועני, שלקח חלקו ולבושו, אינו יודע אותם המעות בפרטות שלקח, מי נתנם, כדי שיתבייש ממנו, וגם הנותן לא ידע צדקתו, שנתן לאיזה עני הגיע. ...וזהו לו כמי שנתן בסתר.

חכם יוסף קובו, גבעות עולם, דרוש לפרשת ויחי, דף קיד, ע"ב, שאלוניקי, תקמ"ד (1784)

שאלוניקי, נולד בשנת ת"ך נפטר ביום ט"ז אלול תפ"ז (1727)

מלמד מצוות הלבשה, ברוב עם והדרת מלך, בשירות ותשבחות.

ובזה נראה לעניות דעתי לתת טוב טעם ודעת, למנהג הקדוש הזה, שנהגנו מימי עולם ומשנים קדמוניות, לעשות מצווה זו של הלבשה בבית הכנסת ברוב עם הדרת מלך, בשירות ותשבחות ובשמחה ובטוב לבב, והוא יען כי עיקר מצוות הצדקה היא ליתנה בסבר פנים יפות ובשמחה, והן בעוון לא פוחת העולם, שיש בני אדם שנתנו אותה ליד גבאי צדקה על כורחם, שלא בטובתם, והרי יאבדו זכותם, חס ושלום.

ולכן נתקן המנהג הקדוש הזה בבית הכנסת ברוב עם, בשירים ותשבחות, כדי לעשותה בלב שלם, בשמחה ובטוב לבב, ואין המצווה נקראת אלא על שם גומרה, דהיינו בגמר הדבר, שהיא נעשית במקלות עם בסבר פנים יפות ובשמחה.

חכם אברהם יהושע קריספין, אברהם במחזה, דרוש א לשבת הלבשה, דף ז, ע"א, אומיר, תרכ"ט (1869)

אומיר, תורכיה, נפטר ביום טו' בתמוז תרט"ו (1855)

פֶּשׁוּפֶּר הָרֵם קוֹלָךְ

ישעיה נח, א

פיוטי ההלבשה

ולמשוררים בערב היא באה ובבקר היא שבה
בשירים ותשבחות לשם רבה
דשנים ורעננים יהיו וגם עד זקנה ושיבה
ונזכה לשורר במקדשנו ובשמחת בית השואבה
אמן יהא שמייה רבא

פיוט פתיחה לשירת ההלבשה, אומיר המאה ה-19

"פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק" - לעולם הבא אמרו לו לאדם: "מה היה מלאכתך?" והוא אומר: "מאכיל רעבים הייתי". והם יאמרו לו: "זה השער לה' מאכיל רעבים הכנס בו." "משקה צמאים הייתי", והם אומרים לו: "זה השער לה', משקה צמאים הכנס בו." "מלביש ערומים הייתי", והם אומרים לו: "זה השער לה', מלביש ערומים הכנס בו," וכן מגדל יתומים, וכן עושי צדקה, וכן גומלי חסדים.
ודוד אמר אני עשיתי את כולם, יפתחו לי את כולם, לכך נאמר:
"פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צְדָק אֲבֹא בָם אוֹדָה יְ-ה'".

מדרש תהלים, מזמור קיח, פסוק ט, סימן יז

הנה שפתי לא אכלא
אז שוררו שירה חדשה
מתוך שמוחה של מצווה
ואתחנן אל ה' מזהרה יבנה
ושם נעשה לפניך מידי שנה בשנה
פרט למזומן חזה ציון קרית מועדינו
זה היום יצמיח צדקה ותהלה:
יפטירו בשפה בסדר קדושה:
בשירי זמרה לישרים נאווה:
תלמוד תורה כנגד כולם כי לא-להים מוגיני:
חוזרת על אכסניא שלה כאשר היתה באמנה:
ירושלים הבנויה תטענו בגבולינו:
ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה

חכם חיים פאלאג'י, פיוט להלבשה, צדקה חיים, דרוש ח להלבשה, דף יז, ע"ב, אומיר, תרל"ח (1878)

אומיר, תורכיה, נולד בשנת תקמ"ז (1787), נפטר ביום יז בשבט תרכ"ח (1845)

מלמד הטעם לכך שמתאספים באשמורת הבוקר לשורר ולשבח.

אשר מזה טועמיה חיים שמנהגן של ישראל תורה היא שנהגו בעיר עוז לנו אזמיר יכוננה עליון אמן שיחד אוספו כל הפייטנים באשמורת שבת הלבשה ומשוררין שירות ותשבחות לכבוד המצווה של הלבשת ערומים, והמצא תמצא שיש מהם שמתקנים שירה חדשה וצריך לדעת מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לעשות כזאת במצווה זאת.

אכן על פי האמור יסודתו בהררי קדש מדברי חז"ל שאמרו אשירה לה' בשביל שיש לי עול גמילות חסדים וזו הודאה שעושים אותו בשמחה וישמחו בעם על התנדבם כי בלב שלם נדבו את ה'.

חכם חיים פאלאגי, הכתוב לחיים, תהלים קלח, ד"ה ה' כי רם ושפל יראה, דף קצו, ע"ב, ליוורנו, תרכ"א (1861)
אזמיר, תורכיה, נולד בשנת תקמ"ז (1787), נפטר ביום יז בשבט תרכ"ח (1845)

יתחזק האדם ויאחז האיש דרכו ללכת אחר מידותיו יתברך
ודרך ישרה שיבור לו משופה ומנוקה
מצות המלך מלכא דעלמא עשות צדקה

הוא אלקים חיים ומלך עולם:
אשר קדשנו במצותיו וציונו הענק תעניק העבטה והענקה
כעין יפה הוא ניתן ויחנו במתקה

ואל ישוב דך נכלם:
להלביש ערומים עניים ומרודים
ליתומים ואלמנות אלה הבגדים

כי תראה ערום וכסיתו ומבשרך אל תתעלם:
מה נכבד היום לגבוה סלקא
אשר קיימו וקיבלו מצות דרבים רובא וחזקה

בימים האלה ובזמן הזה המתנדבים בעם כל ימי עולם:
מי כעמך ישראל היקרים והמסולאים
להדמות ליוצרם וילבשם כתנות וציציות שמעשיהם נאים

מכריע הוא את כולם:
הן מביאים אותם לבית הכנסת בשמחה רבה
בשירים ותשבחות בערב באה ובבקר אין לדבר קצבה

זמירות יאמרו וישאו את קולם:
ויהי באשמורת הבקר אז שוררו שירה חדשה ברינה ובצהלה
מתוך שמחה של מצווה למנצח בנגינות נאווה תהלה

בכל הארץ נשמע קולם:

חכם משה חיים מצליח, פיוט להלבשה, אם הבנים, חלק א,
דרוש ב לפרשת ויגש, דף פט, ע"ב - צ ע"א, אזמיר, תרל"ג (1873)

אזמיר, תורכיה נפטר בשנת תר"ה (1845)

מלמד לשיר מאשמורת הבוקר עד עלות השחר בשבת הלבשה.

והנה לכאורה יש לתור ולדרוש טעם כעיקר למנהגן של ישראל תורה, אשר נהגו פה העיר אזמיר, יכוננה עליון אמן, בשבת הלבשה, בהתאסף ראשי עם, וכל ישראל, רובם מתוך כולם, בבית הכנסת והמשוררים בתוכם, לשיר בקול נעים שירה חדשה, באשמורת הבוקר, ונמשכים בשיר עד עלות השחר, ומנהגם בזה וודאי תורה היא. ...

וידוע מאמר רבותינו ז"ל: 'גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, שנאמר 'שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי', אם כן נמצא שזה וזה אחד הוא, ולכן כיוון ששבת זו עסוקים במצוות הצדקה, עשו תקנה זאת גם כן, יחד אספו כל הנדרשים, והן נתנו קולם, ואז שוררו שירה חדשה, כיוון שעל ידי השירה זה גם יכולה היא שתגן וגאולת עולם תהיה להם וכמובן.

חכם משה חיים מצליח, אם הבנים, חלק א, דרוש ב לפרשת ויגש, דף פט ע"ב-צ ע"א, אזמיר, תרל"ג (1873)

אזמיר, תורכיה נפטר בשנת תר"ה (1845)

חייבו חכמים להביא מן המשובח
בהלל ובהודאה שיר שבח
וגדולה בתודה וקול זמרה שפתותינו שבח
ולשוננו רינה
לגמור הלל ברינה
וכל בית ישראל מושחקים

אם כן אפוא מה נכבד היום עשר מעלות
עושים מאהבה מצות חבילות חבילות
נקדש בצדקה לאיש חליפות שמלות
פרי המתחדש משנה לשנה
בצנה מפני הצנה
בגד ביום קרה
מילא אלבישיהו יקירא
הנחמדים מזהב ומתוקים

חכם רפאל יוסף חזן, פיוט להלבשה, מערכי לב, חלק א, דרוש ל"ח, דף פ, ע"א-פ ע"ב, שאלוניקי, תק"ס (1800)

אזמיר, תורכיה - ירושלים, ישראל, בשנת תק"א (1741), נפטר ביום כ"ג בחשוון תקפ"א (1821)

מלמד להרבות בשמחה כשמחלקים הלבשת עניים, בשירים ובניגונים.

אסור לאדם שימלא שחוק פיו בעולם הזה שנאמר: 'אז ימלא שחוק פינ'ו' וכתב הטור ושלחן ערוך ... 'וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכו', ואפילו שיר בפה על היין אסור. וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקב"ה על היין ... וכן לצורך מצווה כגון בבית חתן וכלה הכל מותר'. ...ומזה הטעם נהגו להרבות בשמחה, כשמחלקים הלבשת עניים בעיריננו בשירים וניגונים כיוון שהם דבר מצווה.

חכם ישעיה יוסף פונטרימולי, פני יוסף, הפטרת ניצבים, דף רד, ע"א, אומיר, תר"ם (1880)

אומיר, תורכיה, נפטר ביום כ"ד במנחם-אב תר"ל (1870)

ועמד וראה והנה הקטנים קרועי בגדים
וחלוצי כתף מהלכים בין העומדים
והלבש אותם מחלצות וכבגד עדים בעד"י עדים
וילבישם כתנות:
ועושה חסד לאלפים מכל החסדים
להחיות רוח נדכאים ועניים מרודים
יתומים ואלמנות:
כי מזה היתה לו עשיר בעשרו
כדי שירצה את חברו לתת לו די מחסורו
יוציא לו חסרונות:

חכם יעקב שאול, פיוט להלבשה, קול יעקב, דרוש שבעה עשר,
דרוש ראשון להלבשה, דף ז, ע"א, אומיר, תק"ך (1760)
אומיר, תורכיה, נפטר ביום כ"ט בסיון תקי"ט (1759).

מורה בכל שנה לשורר שירה חדשה בשבת הלבשה.

בהיותו בחיים מלבד קדושתו ועסקו בתורה לא ימיש מתוך האהל לומד בתורה בכמה יסורין והיה עושה נחת רוח ליוצרו ומכבד את ה' מהונו בקולו קול נעים ושר בשירים בשבתות ובחגים ובמועדים ובשמחת בית השואבה המשמח א-להים ואנשים ומי שלא ראה שמחת בית השואבה כאן בבית הקדוש הזה וליל שמיני עצרת בשמחת התורה וההקפות לא ראה שמחה בימיו בהתלהבות גדול ומה גם שהיה מסדר בכל שנה בשבת הלבשה שירה חדשה לזמר לפני ה' כי אין לנו תמורתו ושבת משוש לבנו נהפך לאבל מחולינו נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו ומקובלים אנו שכשם שזכה לשורר בקול נעים בעולם הזה כך הוא זוכה לומר ולשורר למעלה לפני ה' עם מלאכי השרת.

חכם נסים משה הכהן אריאש בהספד על אביו חכם רחמים אריה הכהן אריאש, שפתי רננות, דרוש יא להספד, דף סח, ע"א, אומיר, תרכ"ב (1862)

אומיר, תורכיה, נפטר ביום כ"ג אלול תקצ"ט (1893)

יום יום ידרשון

המלומדים העוסקים בתורה לשמה
תורת ה' תמימה פתי מחכימה
יזכו בנועם ה' ויראו בנחמה
ישלם ה' פעלם ותהי משכורתם שלמה

"וְתַפֵּק לְרַעַב נַפְשְׁךָ",

אמר רבי לוי: אם אין לך ליתן לו, נחמו בדברים.

אמור לו: "תצא נפשי עליך שאין לי מה ליתן לך"

ויקרא רבה לפרשת בהר, פרשה לד, סימן טו

מלמד החובה להיות נאה דורש ונאה מקיים.

אשימה עיני לתת טעם על מה ועל מה קבעו חכמים שיהיו דורשים בשבת זו, דרושים לכל חפציהם, לדבר בשבחה של צדקה, שהרי לעיקר המצווה שהוא להלביש ערומים, ולרחם על האביונים, אינו תלוי עם הדרשה, ולא על חינוך קבעוה חובה, כנראה שאי שאפשר לקיים המצווה ללא הדרשה. ...

ואחרי הודיע א-לוהים אותנו את כל זאת, עלה בידינו טעם נכון למה שנהגו לדרוש בשבת זו שבת הלבשה, ולהשתעשע במעלות הצדקה. הוא כדי להוציא מלבב אנוש לומר שדי לי במה שאני לומד בענייני הצדקה ופטור אני מלתת. ולכן דורשים תחילה בצדקה, כדי להורות להם שלמרות שדרשנו במעלתה לא די בזה טוב אתם יודעים לדרוש, ועם כל זה צריך להם לחלק לעניים וליתומים ולתלמוד תורה, כדי להיות נאה דורש ונאה מקיים, ולא המדרש הוא העיקר, אלא צריך לקיים שתיהם, דהיינו על כן אנכי מצוך לאמר, שהוא באמירה לעסוק בתורת הצדקה, וגם פתוח תפתח.

חכם חיים פאלאג'י, צדקה חיים, דרוש י, דף כט, ע"ב-ל ע"א, אומיר, תרל"ד (1874)

אומיר, תורכיה, נולד בשנת תקמ"ז (1787), נפטר ביום יז בשבט תרכ"ח (1845)

מלמד מעשה המנורה בצדקה, שהמתן לתלמוד תורה מאיר לעולם.

‘ועשית את נרותיה שבעה, והעלה את נרותיה, והאיר על עבר פניה’ - ... כלומר שבמצוות הלבשת תלמוד תורה הלזו, יש הרבה מצוות תלויים בה. וידוע כי המצוות דומות לנרות כמאמר הכתוב: ‘כי נר מצווה’.

... וזהו: ‘נרותיה שבעה’ - מצוותיה רבים, שיש בה מצוות צדקה, ומצוות גמילות חסדים, והלבשת ערומים, ויש בה עוד. ‘והעלה את נרותיה’ - והכונה לומר, שאף על פי ששבעה נרות היו במקדש, וכולן היו מדליקים. וזהו הרמז: ‘שבעה’ - נרותיה שבעה והעלה את נרותיה. אבל מכל מקום ‘והאיר אל עבר פניה’ - זו נר האמצעי, נר מערבי שהיה נותן שמן עליה כמידת חברותיה, והיה נעשה בה נס והיה מדלק לעולם. וכבר אמרנו שהוא רומז למצוות תלמוד תורה שאנו עסוקים בה בזה היום.

חכם יצחק בכר דוד, דברי אמת, דרוש שביעי, דף יג, ע"ב - דף טז, ע"א, קושטא, תר"ך, (1860)

קושטא, תורכיה, נפטר בשנת תקט"ו (1755)

מלמד שבגדי ההלבשה צריכים להיות חדשים.

חזרתי ואמרתי 'כי לא דבר ריק הוא מכם כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה' - שם רמז בהקדים כמה הפליגו רבותינו זכרונם לברכה במעלת הצדקה. זאת ועוד הפליגו לספר בשבחה של המצווה הזאת הלבשת ערומים ומה גם שהכל הוא בגדים חדשים שכן נראה מהמפרשים זכרונם לברכה שעיקר המצווה הזאת היא לעשותה מבגדים חדשים דווקא ובודאי שהקב"ה משלם להם שכרם הטוב להגבירים הרמים העוסקים עם הציבור לשם שמים ובכללן לאנשי יחידי סגולה המתנדבים בעם המצווה הלזו אחד המרבה ואחד הממעיט ובודאי שהמצווה הזאת אין לה גדולה ממנה וכמו שראינו שהקב"ה בעצמו קיים את המצווה הזאת של הלבשת ערומים.

חכם שבתי גאליפוליטי, ישמח משה, דרוש טו לשבת תשובה, דף ע, ע"ב, אומיר, תרכ"ח (1868)

בורסה, תורכיה, אין אנו יודעים תאריך פטירתו

מלמד זכות הריקנים שבישראל, שמחזיקים בלימוד התינוקות.

מנהגם של ישראל תורה היא, שאפילו הריקנים שבישראל, מחזיקים בלימוד התינוקות של בית רבן, הן להחזיק ביד המלמדים והן בעניין ההלבשה, כדי שיהיה להם זכות תורה של התינוקות של בית רבן.

וזה אפשר דרך דרש מה שאמרו בסנהדרין דף צ"ד: 'כפלח הרימון רקתך - שאפילו הריקנין שבישראל, מלאים מצוות כרימון' עד כאן. - שיש לומר, שאם הם מלאים מצוות, מדוע קורא אותם ריקנים?! וגם למה מכנה אותם לרימון?

ואולם אפשר בהקדים מה שאמרו במדרש: 'אל גינת אגוז ירדתי' - זה העולם הזה, 'לראות באבי הנחל' - אלו ישראל' וכו' 'הנצו הרימונים' - אלו תינוקות של בית רבן, שיושבים ועוסקים בתורה, שורות שורות כגרעיני רימונים' עד כאן. וזאת אומרת, שעל-ידי שהריקנין מחזיקים בלימוד תורה של התינוקות של בית רבן, הנה זכות התינוקות של בית רבן תלוי בהם. וזהו אומרם: 'אפילו ריקנין שבישראל מלאים מצות כרימון' - דהיינו: זכות התינוקות של בית רבן שדומין לרימון, וכנזכר לעיל.

חכם יוסף אלפנדארי, ויקרא יוסף, דרוש ב לשבת הגדול, דף יג, ע"ב, אומיר, תרל"ז (1877)

קושטא, תורכיה, נפטר ביום כ' אדר א' תרכ"ז (1867)

מלמד שכל זמן שבגדיהם מלוכלכים, אין להם דעת להבין.

אמנם הלא לנו לדעת ולתור, על מה סמכו ישראל קדושים, בכל עיר ועיר ובכל פלך ופלך, להשתתף מצווה זו להלביש ערומים, ביחד עם החיוב המוטל עלינו, להעמיד מלמדי תינוקות ותינוקות של בית רבן? והרי זה בפני עצמו וזה בפני עצמו, ולא ראי זה כראי זה, שהרי מצוות העמדת מלמדי תינוקות של בית רבן היא לתינוקות, ומצוות הלבשת ערומים היא בין לגדולים בין לקטנים, ומה ראו על ככה? ומה הגיע אליהם להסמיכם אחד ביחד עם השני? כנראה שאם אחד לא מתקיים השני גם הוא אינו יכול להתקיים. ...

מנהגם של ישראל תורה היא, וזה תלוי בזה, ואין לה קיום למצווה זו של מלמדי תינוקות אם לא בצרוף מצוות ההלבשה, שכל זמן שהתינוקות הם לבושים בלויי הסחבות, ובגדים קרועים ומלוכלכים, זה מביא עליהם לידי שעמום, ואין להם דעת וסברא להבין אמרי בינה, ונמצא כל היגיעה עמהם להבל וריק. ועל כן התקינו הראשונים לצרף אליה, זו מצוות ההלבשה, לעשות המצווה כתקנה, ולא תחסר כל בה, ועל ידי זה מהם תצא תורה ודעת והשכל.

חכם חיים דוד אבולעפיה, נשמת חיים, חלק הדרושים, דרוש א להלבשה, דף מב, ע"ב, שאלוניקי, תקס"ו (1805)

טבריה, צפת, ישראל - לאריסה, יוון - אומיר תורכיה, נפטר ביום כ"א אדר ב' תקל"ה (1775)

מלמד שנהגו מצוות הלבשת ערומים על ידי פקידי תלמוד תורה.

מנהגם של ישראל, שנהגו מימות עולם ומשנים קדמוניות בעיר הלזו, להיות עושים מצווה זו של הלבשת ערומים, על ידי מעלת פקידי תלמוד תורה, ה' עליהם יחיו, שהם בכבודם ובעצמם מחזירים בכל יום ליקח מעות לצורך מצווה זו, מאת כל איש ... כברכתו, והם מחלקים המעות, הראוי לכסף כסף, הראוי לבגד בגד, מינים ממינים שונים, לתינוקות של בית רבן, ולעניים ולאביונים, ולתלמידי חכמים הנצרכים, לפי ראות עיניהם.

שלכאורה, ייפלא מה ראו על ככה ומה הגיע עליהם לעשות מצווה זו על ידי מעלת פקידי תלמוד תורה, כי מן הראוי היה כי המתנדבים בעם, ה' ישמרם, הם עצמם ילכו ויתנו להם המעות או הבגד, איש מה שידבנו לבו, יד ליד, ולא על ידי הפקידים, ה' ישמרם. ...

ומעתה יש לנו לומר טעם לשבח למה שנהגו מימי עולם לתת צדקה זו של הלבשת ערומים ע"י מעלת פקידי תלמוד תורה ולא על ידי עצמם, כלומר שכיוון שהצדקה המעולה היא דווקא על ידי גבאי צדקה שנותנה, ואינו יודע למי נותנה, ונוטלה ואינו יודע ממי נוטלה.

חכם רפאל אשכנזי, מראה הגדול, ח"א, דרוש ב להלבשה, דף לו, ע"ב, דף לו, ע"ב, שאלוניקי, תקפ"ט (1829)

אזמיר, תורכיה, נפטר ביום כ"ז חשוון תקפ"ו (1825)

דַּעַת דְּרָכֵי יְהוָה

ישעיה נח, ב

דרוש שני להלבשה

ולמשלימין בדברי תורה
רבנן תקיפי מרביצי התורה
הדורשים ברבים לוחמים במלחמתה של תורה
זוכים ומזכים ומברכים את ישראל בברכת התורה
יאריכו ימים על ממלכתם בעושר וכבוד והודה והדרה
ויזכו לראות בבנין בית הבחירה
אז ישיר משה ובני ישראל את השירה

פיוט פתיחה לשירת ההלבשה, אומיר המאה ה-19

ואמר רבי אלעזר: כל העושה צדקה ומשפט
כאילו מילא כל העולם כולו חסד,
שנאמר: "אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ".

תלמוד בבלי, מסכת סוכה, דף מט, עמוד ב

מלמד אף שאינה קצובה, אין פוטר בעל מצוות וצדקות.

נהגו בעירנו זאת אזמיר, יכוננה עליון אמן, שהרב המרביץ תורה, קם ודורש בשבת הלבשה בקהל קדושים, אחד שחרית ואחד בין הערבים. והדרשה הלא היא לכבוד מעלת מצוות הצדקה מהלבשת ערומים. ומהנראה שכך נהגו בכל תפוצות ישראל ה' עליהם יחיו אמן. ולנו לדעת מה דרכו לפתוח בדברי תורה במצוות הצדקה יותר משאר הרמ"ח מצוות עשה, ומה נשתנו אלו מאלו?

ועל פי האמור יהיה נכון, שראשונים כמלאכים, המה ראו לעשות כדבר הזה, רומז ונרמז על בעל מצוות וצדקות בישראל, שלא יעלה בלבבם לומר שהם פטורים מנתינת הצדקה, על היותה שאינו קצוב, ולפי סברת הרמב"ם לא חל החיוב, ויכול הנותן לומר, מקובל בידינו שגדול כוח המוחזק כידוע, על זה כה עשו, לפתוח בדברי תורה בבוקר ובערב, לרמוז שחקירה זו היא באה ונהייתה גם בעסק התורה וקיומה, וכמו שכתב הרב חיד"א, שעליה נאמר: 'ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים', ואין לך דבר שאינו קצוב גדול מזה, ועם כל זה, אין פוטר אותך, והיא עצמה נאמרה ונשנית גם במעשה נתינת הצדקה.

חכם רחמים נסים יהודה, עקב ענוה, סדר בא, דף מה, ע"א, אזמיר, תרמ"א (1881)

אזמיר, תורכיה, נפטר ביום י"ג כסליו בשנת תרמ"א (1881)

מלמד טעם 'שבת הלבשה' לעניים כדי להתלמד במעשה הצדקה.

במה שנשתנה לשבח שבת זה להיקרא בשם 'שבת הלבשה', ואגב זה גובים. ונדון על המנהג הקדוש הזה, אשר הוקבעו בעירנו זאת מימי עולם וכשנים קדמוניות לעשות כדת היום, לתת אלה הבגדים ממעות הנגבים על ידי מיחידי עירנו, ה' עליהם יחיו אמון, מאת כל איש אשר ידבנו לבו, שאם לענין נתינת צדקה, שבח לאל יתברך, כל ישראל קדושים וזהירים וזריזים, לתת לכל שואל, יום יום, איש אשר כברכתו, כן ירבה וכן יפרוץ, ויהי רצון שתקובל לפניו לרצון. ולמה הוצרכו לעשות כדבר הזה, לקנות בגדים ולחלקם לתינוקות של בית רבן, והלא זה יתנו כל אחד כפי השגת ידו סך מה, וכל אחד ואחד יעשה בהם מה שלבו חפץ, ובוודאי שעל צד ההכרעה, הוקבע המנהג הלזה, כדי שעל ידי זה, יתנו דעתם להתלמד איזה לימוד במעשה הצדקה, באופן היותר נאות ולנו לדעת.

חכם רפאל פנחס יהושע די שיגורה, אות לישועה, דרוש א לשבת הלבשה, דף סז, ע"ב, אומיר, התרל"ו (1876)
אומיר, תורכיה, נפטר ביום יח' אדר

מלמד תנאי בגמילות חסדים שיהיה על פי הדין, האמת והשלום.

‘רבן שמעון בן גמליאל אומר: על שלושה דברים העולם קיים - על הדין ועל האמת ועל השלום’ - זהו שאמר התנא, שגמילות חסדים הוא אחד מעמודי העולם, היינו גמילות חסדים הנעשית על פי הדין - דהיינו בצנעה; ושיהיה על האמת - שלא ליתן פרוטה לעני להשלימו למאתיים זוז; וגם שיהיה על השלום - ולא לקנטר, ולהתייגר, ולחרף את מי שאינו עושה, ולהכריע אחרים באורחותיו. אם אתה עושה כן - אשריך בעולם הזה, להעמיד ארץ ומלואה. אבל אם אתה עושה אותם, שלא על פי הדין, ולא על פי האמת, ולא על פי השלום, ואדרבה, ‘נמוגים ארץ וכל יושביה’. הלמד מעניינו, שהמצווה הזאת ... הלבשת תינוקות של בית רבן ... על פי שלושה תנאים שהתנה רבן שמעון בן גמליאל על הדין כו’: על הדין - שאנו מקדימין להם קודם שילמד; והיא גם על האמת - שהיא מאהבה, לא בשביל שיקראוני חכם או שיקראוני רבי; והיינו גם על השלום - שאין בה כדי לקנטר ולקפח בהלכות, ולחרף את מי שאינו יודע, אלא היא תורה לשמה.

חכם אהרן די טולידו (הראשון), דברי חפץ, דרוש כח, דף צא, ע"א, שאלוניקי, תקנ"ח (1798)

קושטא, אומיר, תורכיה, נפטר בשנת תקי"א (1751)

מלמד שאוחרים מעשה אבותם, להלביש העניים במלבושים חדשים.

נהגו יחידי סגולה, ה' עליהם יחיו, אשר פה העירה, יכוננה עליון אמן, לעשות כדת היום מצווה זו של הלבשת ערומים, מלבושים חדשים דווקא, ולא משוחקים או מטושטשים או מקורעים, וגם שיהיו כמידתם של כל אחד ואחד, לא ארוכים ולא קצרים. ומנהגם של ישראל תורה היא, ומידת קונם יש בם, דומים ל'ויעש ה' א-לוהים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם' - שעשה להם כמו כן כדינו בדבר האמור. כמו כן ישראל קדושים הם, אוחרים מעשה אבותיהם, ותפסו אומנותו של הקדוש ברוך הוא לעשות מצווה זו של הלבשה כתקנה כהוגן, כתקנת חז"ל באופן המועיל, לפי דרכם, וכאמור מפי חכמינו הקדושים זכרם לחיי העולם הבא.

חכם נסים רפאל יצחק צורייאנו, רני ושמחי, דרוש ד לשבת הלבשה, דף מח, ע"ב, אומיר, תרל"ט (1879)

רודוס, יוון - אומיר, תורכיה, נולד בשנת תק"ף (1820), נפטר בשנת תר"ך (1860)

כִּי תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוּ

ישעיה נח, ז

חלוקת ההלבשה

המתנדבים בעם הם מריקים שקיהם
ובכללם הממונים המשתדלים בכל מעשה ידיהם
הם ובניהם וכל אשר להם
ה' צבאות יגן עליהם

פיוט פתיחה לשירת ההלבשה, אומיר המאה ה-19

אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת
וכי אפשר לעשות צדקה בכל עת? ...
רבי שמואל בר נחמני אמר: זה המגדל יתום ויתומה
בתוך ביתו ומשיאן.
הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד - רב הונא
ורב חסדא, חד אמר: זה הלומד תורה ומלמדה.

תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף נ, עמוד א

מלמד שדורשים על ההלבשה בשבת ומחלקים אותה בימי השבוע.

ונתתי את לבי לדרוש ולתור על מה חכמינו ראשונים כמלאכים לעטר המצווה הזאת של גדולה צדקה באמצעות התורה שבא הלימוד בדברי תורה הנאמרים עם הצדקה. ושהיה בשבת דווקא ולא ביום החלוקה כדי שהדרשה תהיה ביום אחד מהשבוע שרובם בטלים ממלאכתם ובאים לשמוע.

חכם רחמים ניסים יצחק פאלאג'י, יפה ללב חלק ט, דרוש ב' להלבשה, דף טל, ע"ב, אומיר, תרס"ו (1906)

אומיר, תורכיה, נולד בשנת תקע"ג (1813), נפטר ביום ד' ניסן תרס"ז (1907)

מלמד שדורשים במצוות הלבשת תינוקות סמוך לדרשת חנוכה.

וכן היה מנהג רבנים הקדמונים שהיו קובעים דרשה לכבוד חנוכה, הגם שלא היו עושים מצות הלבשה בחנוכה כאשר הרואה יראה בספרי הדרשנים כמה וכמה דרשות שחוברו לכבוד חנוכה, וכמדומה שגם בעירנו זאת כבר היה המנהג כן. ולהיות שחוברה לה מצות הלבשה עשו שתי דרשות אחת שחרית ואחת בין הערבים, אחת לכבוד חנוכה ואחת למצות הלבשה. ...

וגם ישראל עצמם מאהבת הנס הם נותנים מתנות לאביונים, כל אחד לפי כוחו, ומטעם זה רבותינו ומנהיגי העיר הזה ראו להסמיק מצווה זו של הלבשת תינוקות של בית רבן ותלמודי תורה, לנס חנוכה, כמו שבפורים תקנו מתנות לאביונים, שכשם שהקב"ה מרחם עלינו ומצילנו, כן ראוי לכל בר ישראל שלא להיות כפוי טובה ולחמול על התלמודי התורה והעניים.

חכם ניסים חיים משה מודעי, דרישה מחיים, דרוש ח להלבשה, דף מו, ע"א, אומיר, תר"צ (1888)

אומיר, תורכיה, נפטר ביום כ"ו אייר תרנ"א (1891)

מלמד לחלק בגדים להלבשת הילדים בחודש טבת, לשון טובות.

ולכך נהגו באזמיר יכוננה עליון אמן לחלק בגדים להלבשת התינוקות בחודש טבת ולא קודם, לפי שהוא עילוי גדול לאברהם אבינו בעולם הבא, שבניו מקיימים מצוותיו, ושייך זה העניין לעשותו בחודש טבת, שבו היתה פטירתו של אברהם אבינו, עליו השלום, כמו שכתוב בילקוט. וגם טבת לשון טובות הוא, שהנדיב הנותן הוא טוב לב, והיועצו הוא גם כן ליבו טוב, והמקבל המתנה גם כן הרי נהייתה לו טובה (ולנו נתחלקה הבגדים בשנה זו בראש חודש גם הוא טוב ומבורך) וביום טובה היה בטוב.

חכם יצחק צאלח מכמל, ספר דבר בעתו, דרוש ב להלבשה,
עמ' 301, הוצאת המכון לחקר יהדות בבל, אור יהודה, תשס"א (2001)

בגדאד עיראק, ירושלים, ישראל, נולד ביום י"ג תשרי תרל"ו (1875), נפטר ביום ד' סיוון תשי"א (1951).

מלמד מצוות הלבשת ערומים בימי החורף, שהשעה צריכה.

כמה גדולה מעלת מצוות הצדקה, ובפרט המצווה הלזו של הלבשת עניים, אשר נהגו לעשות לה מידי שנה בשנה לרבנים ולתלמידיהם, שנותנים הלבשה להמלמדים. ... 'ויעש ה' א-להים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם' - נמצאנו למדים שהקב"ה כל יכול בכבודו ובעצמו הלביש לאדם ולאשתו, ולכן נהגו כל בית ישראל בכל אתר ואתר, בימים האלה ובזמן הזה, שהם ימי החורף, שהשעה צריכה לכך לקיים מצווה זו של הלבשת ערומים כדי להלוך אחר מידותיו של הקב"ה.

חכם משה חיים קורקידי, משה עבד, דרוש ו, דף לא, ע"א-ע"ב, אומיר, תרמ"ג (1843)

אומיר, תירייה, תורכיה, נפטר ביום ו' תמוז תרמ"ג (1883).

דַּעַת דְּרָכֵי יְהוֹפָצוֹן

ישעיה נח, ב

הברכה על הבגדים

תלמוד תורה על כל המצות עולה על גבן
ולמודה יחשב לנו כמו קרבן
היא שעמדה לנו משעת החרבן
הבל פיהם תגוקות של בית רבן

פיוט פתיחה לשירת ההלבשה, אומיר המאה ה-19

ואמר רבי יצחק, מהו שכתוב: 'רַדְּף צְדָקָה וְחֶסֶד
יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד'? משום שרודף צדקה
ימצא צדקה? אלא לומר לך: כל הרודף אחר
צדקה - הקדוש ברוך הוא ממציא לו מעות ועושה
בהן צדקה. רב נחמן בר יצחק אמר: הקדוש ברוך
הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן
צדקה, כדי לקבל עליהם שכרו.

תרגום, תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף ט, עמוד ב

פוסק שמקבלי ההלבשה מברכים הטוב והמטיב בקבלת הבגדים.

ראיתי להשאיר אחרי ברכה בקרב הארץ יזכרוני לטובה בכל תפוצות ישראל שנהגו לתת הלבשה לתינוקות שהורגלו לברך התינוקות שהחיינו ראיתי לעורר ולהזכיר שהעיקר הוא שיברכו הטוב והמטיב ... והדבר ברור אצלי.

חכם שלמה אלגאזי, שמע שלמה, דף לט, ע"א, אומיר, תי"ט (1659)

בורסה, תורכיה - ירושלים, ישראל - אומיר, תורכיה, נפטר בשנת תמ"ג (1683)

פוסק שאין לברך הטוב והמטיב על ההלבשה אלא רק ברכת שהחיינו.

אמר המאסף: מנהג פשוט בכל תפוצות הגולה שעושין הלבשה משנה לשנה לתינוקות של בית רבן הלומדים בתלמוד תורה ואין לאל ידי אביהם להלבישם, ובשעה שמלבישים אותם מברך הנער מלביש ערומים ושהחיינו. ומורנו הרב שלמה אלגזי נרו יאיר רצה להנהיג שיברכו גם כן הטוב והמטיב עם ברכת מלביש ערומים ושהחיינו, ואני כתבתי ליישב המנהג.

חכם חיים בנבנשתי, שיירי כנסת הגדולה, הגהות בית יוסף,
אורח חיים סימן רכג, דף מג, ע"א, אומיר, תכ"ה (1665)

קושטא - אומיר תורכיה, נולד בשנת שס"ג (1603), נפטר ביום י"ז אלול תל"ג (1673)

פוסק במה ששלחו לגבאי בירושלים, שיחלק דווקא לאנשי עירם.

ש: גבאי הממונה על הצדקה שבעיר הקודש, תיבנה ותיכונן במהרה בימינו, ששלחו לידו הלבשה מעיר סאלוניקי, יכוננה עליון אמן, ושלח לומר לו הגבאי של סאלוניקי לגבאי שבעיר הקודש, שאין לו רשות לחלק הלבשה לשום עני שבעולם - כי אם דווקא לעניי סאלוניקי, שכן חפצם ורצונם שתהא הלבשה זו לעניי עירם דווקא. ויש בעיר קדשנו עניים מסאלוניקי, שיש להם כמה שנים, שנתיישבו בעיר קודשנו, וגם יש עניים שבאו בשנה זו עם הספינה, שבאה מסאלוניקי זה חמישה או שישה חודשים. ועל זה נסתפק השואל. ...שמה שאין לעניים המוקדמים, ליקח הלבשה זו, כיוון שעבר עליהם י"ב חודש הרי הם כאנשי העיר, וקרויים עניים שלנו ולא עניי סאלוניקי ...?

ת: אם כשגובין שם בסאלוניקי, גובין בפירוש לעניי עירם... - ייקחו בתחילה אלה אשר כבר זכו מקודם ולקחו בשנים קדמונים, ואחר כך, אם יישאר, ייקחו העניים החדשים שבאו מקרוב. ואם ייוודע הדבר, שכשגובין בסאלוניקי, גובין סתם להלבשת ירושלים, אם כן - יזכו בה עניי עיר הקודש תחילה, ואם יוותר - לעניי סאלוניקי, ומה שכתב הגבאי של סאלוניקי אינו עולה על פי הדין, וזוכים עניי ירושלים.

חכם אברהם מיוחס, שדה הארץ, חלק ג', יורה דעה, סימן יד, דף לד, עמ' א, ליוורנו, תקמ"ח (1788)

ירושלים, ישראל, נולד בשנת תע"ח (1718) - נפטר ביום כ"ט בכסלו תקכ"ח (1768)

פוסק שלא יחלקו מהצדקה שנתנו לתלמידים גם למלמדים.

נשאלתי בני עיר שמנדבים צדקה אחד בשנה, מידי שנה בשנה, לחברת תלמוד תורה להלביש תינוקות של בית רבן העניים והיתומים, חליפות שמלות ע"י אנשים חכמים, פקידי תלמוד תורה, גבאי הצדקה, הם העומדים על הפקודים בהסכמת טובי העיר, בכל שנה ושנה מוציאים מזה ונותנים לזה. ומראש מקדמי ארץ, גביית נדבה זו היה לבד לתינוקות של בית רבן העניים והיתומים, וחדשים מקרוב נתנו מגביית זו גם כן למלמדי התינוקות. ונשתרbb המנהג, עד שבעתה נותנים גם כן לעניים צנועים. אם יפה עשו אלו לפני ואחרי - לשנות נדבת ציבור מעניין לעניין. ומה גם שנותני הצדקה, יש מהם אומרים לגבאים שעל מה יתנו נדבה זו?! ...

זה שנשתרbb המנהג שנותנים מגביה זו למלמדים ולזקני ההסגר, ולקצת תלמידי חכמים וצנועים, יש לדון שלא יפה עשו, ... שאף אם בגביה מותר - היה להם לתת הכל לתינוקות של בית רבן, שעכשיו נותנים להם בגד רע, ולפעמים אינן מספיקים לתת בגד אפילו בפחות שבערכים, ונותנים להם לבוש אחר בזול יותר, היה לתת להם מבגד טוב או ב' לבושים. ...

חכם רפאל יוסף חזן, חקרי לב, יורה דעה, חלק ד, סימן קה, עמודים שנו-תז, ירושלים, מכון המאור. תשנ"ח (1998)

אזמיר, תורכי - ירושלים, ישראל, בשנת תק"א (1741), נפטר ביום כ"ג בחשוון תקפ"א (1821)

יבורכו התלמידים מפי אל אדיר
תמיד ירוצו לבית המדרש כצאן לדיר
יהגו בתורת ה' תדיר
יגדיל תורה ויאדיר

פיוט פתיחה, לשירת ההלבשה, אזמיר, המאה ה-19

רבי חנינא אמר, מהכא:
"וכבגד עדים כל צדקותינו", מזה בגד
זה - כל נימא ונימא מצטרפת לבגד
גדול, אף צדקה - כל פרוטה ופרוטה
מצטרפת לחשבון גדול.

תלמוד בבלי, מסכת בבא, בתרא דף ט, עמוד ב

החכם היומי מסורת שאי אפשר לשכוח

החכם היומי הוא מאגר מידע אינטרנטי נגיש על חכמי ישראל בדורות האחרונים ודברי תורתם בנושאים של 'אהבת ישראל', 'צדקה ומרפא', 'לימוד תורה', 'מנהג ישראל', 'מסורת אבות', 'גאולת ישראל', ו'בין ישראל לעמים', בכל יום נלמד דף על חכם אחר, שאותו יום הוא מועד פקידתו.

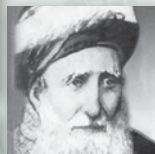
מאגר המידע מהווה תשתית ללימוד יומי בבתי כנסת, קהילות ובתי ספר. יום ועוד יום נאסוף את אבני הזיכרון שהתפזרו, ונבנה לנו ממנו בניין עדי עד. יסודתו בהררי קודש, וראשו מגיע השמימה.

ויהי רצון מלפני א-לוהי השמיים לקיים לנו את כל חכמי ישראל, קדושים אשר בארץ המה, בכל מקומות מושבותיהם, וזכותם תעמוד לנו בזה ובבא.

חוברת זו היא חמישית בסדרת חוברות שיאירו דבריהם של החכמים על אהבת ישראל, לימוד תורה, צדקה ומרפא, מסורת אבות, מנהג ישראל, גאולת ישראל ובין ישראל לעמים.

לעילוי נשמת חכמי ישראל

דע שמנהגינו להדליק נר נשמה לכבוד הצדיקים ולעילוי נשמתם, שנאמר נר ה' נשמת אדם. ומה טוב להוסיף מאור התורה על אור הנר, שנאמר נר מצווה ותורה אור. ומה טוב להרבות מתורת הצדיק ביום פטירתו, שאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בר יוחאי כל תלמיד חכם, שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר. ואף אם כל השמים יריעות, וכל בני אדם לבלרים, וכל היערים קולמוסים, איננו יכולים לכתוב מה שלימדו רבותינו. אך טוב מעט לצדיק, ובזכות תורתו הקדושה, ובזכות הלימוד שילמדו ישראל בשמו, ביום פטירתו, הקב"ה ישים חלקנו עמהם, ולעולם לא נבוש כי בקב"ה בטחנו, ועל חסדו הגדול באמת נשענו, ומה רב טובך אשר צפנת ליראך.

ה ח כ מ ה י ו מ י • ש ב ת ה ל ב ש ה

איתי קופר | תלמיד ישיבת הר עציון, מתלמידי 'החכם היומי'
חיה נאמן | מנהלת מפת"ח - מחקר ופיתוח, כל ישראל חברים

www.hyomi.org.il

בית כל ישראל חברים בית ספר חקלאי מקווה ישראל חולון 5891000
טלפון. 072-2566671 • פקס. 072-2566690 • www.kiah.org.il